

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ KAPSAMINDA ÇALIŞANLARIN EĞİTİMİ

*TRAINING OF EMPLOYEES ON
OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY*

Akın ŞİMŞEK^(*)

ÖZ

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak işverenlere getirilen yükümlülükler içerisinde dikkat edilmesi gerekenlerden önemli bir tanesi çalışanların eğitimi konusudur. Çalışanların eğitimi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen işverenler idari para cezası ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu kapsamda da eğitimlere ilişkin eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, eğitim süreleri ile eğitim konularının belirlenmesi, konuların dağılımı, eğitimler için uygun yer, araç ve gereçlerin temin edilmesi, çalışanların bu programlara katılması, katılımcılara katılım belgesi düzenlenmesi hususlarına titizlikle uyulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Eğitim, Sorumluluk, İdari Para Cezası

ABSTRACT

One of the most significant responsibilities of employers regarding occupational health and safety is training of employees. Those who do not meet legal obligations on training are faced with administrative fines. In this regard, preparation of training programmes, their application, the length and subject of training programmes, distribution of topics, appropriate physical environment, fully participation of employees, issuance of participation certificates are issues that must be implemented rigorously.

Keywords: Occupational health and safety, training, responsibility, administrative fine

1- GİRİŞ

6331 Sayılı Kanun ile tüm sorumluluk işverene verilmiş olmakla birlikte çalışanların iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasına katkılarını artırmanın en etkili yolu eğitimidir. Yeterli eğitim alan ve işyerindeki riskler konusunda bilgilendirilmiş olan çalışanlar da kendi hayatlarına değer verme olgusunun

^(*) Kamu Yönetimi Uzmanı Rekabet kurumu, İdari Koordinatör

gelişmesiyle birlikte güvenlik kültürünü oluşturacaktır. Çalışanlarda davranış değişikliğini hedefleyen iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin ve çalışanların bilgilendirilmesinin önemi yaşanan birçok iş kazasında kendisini göstermektedir. İş kazalarına neden olan işe yeni başlama, çalışma yeri veya iş değişikliği, iş ekipmanının değişmesi hali ile yeni teknoloji uygulanmasından doğan mesleki acemiliğin giderilmesi eğitim ile mümkün olup bu eğitimin verilmesi görevi de işverene yüklenmiştir¹.

İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması ile ilgili olarak işverenlerin çalışanların eğitimleri ile ilgili yükümlülüklerine 6331 sayılı Kanununun 17'nci maddesinde yer verilmiştir. Ayrıca Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik² ile de bu konudaki usul ve esaslara yer verilmiştir.

Bu makalede 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili ikincil mevzuatı kapsamında işverenlerin çalışanlarının eğitimi ile ilgili yükümlülükleri ile bu yükümlülüğün yerine getirilmemesinde uygulanacak yaptırımlara yer verilecektir.

2- EĞİTİME İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLER

İş sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ve diğer ikincil mevzuat gereğince işveren, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini almasını sağlamakla yükümlüdür. Bu eğitim özellikle; işe başlamadan önce, çalışma yeri veya iş değişikliğinde, iş ekipmanının değişmesi hâlinde veya yeni teknoloji uygulanması hâlinde verilir. Eğitimlerin, değişen ve ortaya çıkan yeni risklere uygun olarak yenilenir, gerektiğinde ve düzenli aralıklarla tekrarlanması gerekmektedir.

Bu kapsamda çalışan temsilcileri özel olarak eğitilir. Mesleki eğitim alma zorunluluğu bulunan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde, yapacağı işle ilgili mesleki eğitim aldığını belgeleyemeyenler çalıştırılmamaktadır. İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe başlamadan önce, söz konusu kazanın veya meslek hastalığının sebepleri, korunma yolları ve güvenli çalışma yöntemleri ile ilgili ilave eğitim verilir. Ayrıca, herhangi bir sebeple altı aydan fazla süreyle işten uzak kalanlara, tekrar işe başlatılmadan önce bilgi yenileme eğitimi verilir. Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde; yapılacak işlerde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimatları içeren eğitimin alındığına dair belge olmaksızın, başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanlar işe başlatılamaz. Geçici iş ilişkisi kurulan işveren, iş sağlığı ve güvenliği risklerine karşı çalışana gerekli eğitimin verilmesini sağlar. Bu kapsamda verilecek eğitimin maliyeti çalışanlara yansıtılamaz. Eğitimlerde geçen süre çalışma süresinden sayılır. Eğitim sürelerinin haftalık çalışma süresinin üzerinde olması hâlinde, bu süreler fazla sürelerle çalışma veya fazla çalışma olarak değerlendirilir. İşveren, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ile ilgili;

- a) Programların hazırlanması ve uygulanmasını,
- b) Eğitimler için uygun yer, araç ve gereçlerin temin edilmesini,

¹ Mehmet KARAKOÇ, "6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanununa Göre İşverenin Eğitim Verme Yükümlülüğü", İSM-MMO Mali Çözüm, Mayıs-Haziran 2013

² 15.05.2013 tarih ve 28648 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

- c) Çalışanların bu programlara katılmasını,
ç) Program sonunda katılanlar için katılım belgesi düzenlenmesini

sağlar. İşveren, geçici iş ilişkisi kurulan diğer işverene çalışanların bilgilendirilmesi hususları ile de ilgili bilgi verir, geçici iş ilişkisi kurulan işveren bu konular hakkında çalışanlarına gerekli eğitimin verilmesini sağlar. 4857 sayılı İş Kanununun 2'nci maddesinin yedinci fıkrasında³ belirtilen asıl işveren-alt işveren ilişkisi kurulan işyerlerinde, alt işverenin çalışanlarının eğitimlerinden, asıl işveren alt işverenle birlikte sorumludur.

İşveren, tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde yapılacak işlerde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimatları içeren eğitimin alındığına dair belge olmaksızın, başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanları işe başlatamaz.

İşveren, çalışan fiilen çalışmaya başlamadan önce, çalışanın yapacağı iş ve işyerine özgü riskler ile korunma tedbirlerini içeren konularda öncelikli olarak eğitilmesini sağlar. Çalışma yeri veya iş değişikliği, iş ekipmanının değişmesi, yeni teknoloji uygulanması gibi durumlar nedeniyle ortaya çıkacak risklerle ilgili eğitimler ayrıca verilir. İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe dönüşünde çalışmaya başlamadan önce, kazanın veya meslek hastalığının sebepleri, korunma yolları ve güvenli çalışma yöntemleri ile ilgili ilave eğitim verilir. Herhangi bir sebeple altı aydan fazla süreyle işten uzak kalanlara, tekrar işe başlatılmadan önce bilgi yenileme eğitimi verilir.

İşyerinde on beş yaşını bitirmiş ancak on sekiz yaşını doldurmamış genç çalışanlar, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren grupların özellikleri dikkate alınarak gerekli eğitimler verilir. Destek elemanlarına ve çalışan temsilcilerine, görevlendirilecekleri konularla ilgili de eğitim verilir. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin maliyeti çalışanlara yansıtılamaz. Eğitimlerde geçen süre çalışma süresinden sayılır. Çalışanlar, uygulamaya konulan eğitim programları çerçevesinde iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine katılır, eğitimlerde edindiği bilgileri yaptığı iş ve işlemlerde uygular ve bu konudaki talimatlara uyarlar.

3- EĞİTİM PROGRAMLARININ HAZIRLANMASI

İşveren, yıl içinde düzenlenecek eğitim faaliyetlerini gösteren yıllık eğitim programının hazırlanmasını sağlar ve onaylar. Eğitim programlarının hazırlanmasında çalışanların veya temsilcilerinin görüşleri alınır. İşe yeni alımlarda veya değişen şartlara göre yeni risklerin ortaya çıkması durumunda yıllık eğitim programlarına ilave yapılır. İlgili mevzuatın değişmesi veya çalışma şartlarına bağlı olarak yeni risklerin ortaya çıkması halinde yıllık eğitim programına bağlı kalmaksızın çalışanların uygun eğitim almaları sağlanır. Yıllık eğitim programında, verilecek eğitimlerin konusu, hangi tarihlerde düzenleneceği, eğitimin süresi, eğitime kimlerin katılacağı, eğitimin hedefi ve amacı hususlarına yer verilir.

³ 4857 sayılı İş Kanununun 2'nci maddesinin yedinci fıkrası; "Bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişkiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi denir. Bu ilişkide asıl işveren, alt işverenin işçilerine karşı o işyeri ile ilgili olarak bu Kanundan, iş sözleşmesinden veya alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerinden alt işveren ile birlikte sorumludur.

4- EĞİTİM SÜRELERİ ve KONULARI

Çalışanlara verilecek eğitimler, çalışanların işe girişlerinde ve işin devamı süresince belirlenen pe-riyotlar içinde;

- a) Az tehlikeli işyerleri için en az sekiz saat,
 - b) Tehlikeli işyerleri için en az on iki saat,
 - c) Çok tehlikeli işyerleri için en az on altı saat
- olarak her çalışan için düzenlenir. Bu eğitim sürelerinin;

1. Genel konular

- a) Çalışma mevzuatı ile ilgili bilgiler,
- b) Çalışanların yasal hak ve sorumlulukları,
- c) İşyeri temizliği ve düzeni,
- ç) İş kazası ve meslek hastalığından doğan hukuki sonuçlar

2. Sağlık konuları

- a) Meslek hastalıklarının sebepleri,
- b) Hastalıktan korunma prensipleri ve korunma tekniklerinin uygulanması,
- c) Biyolojik ve psikososyal risk etmenleri,
- ç) İlk yardım

3. Teknik konular

- a) Kimyasal, fiziksel ve ergonomik risk etmenleri,
- b) Elle kaldırma ve taşıma,
- c) Parlama, patlama, yangın ve yangından korunma,
- ç) İş ekipmanlarının güvenli kullanımı,
- d) Ekranlı araçlarla çalışma,
- e) Elektrik, tehlikeleri, riskleri ve önlemleri,
- f) İş kazalarının sebepleri ve korunma prensipleri ile tekniklerinin uygulanması,
- g) Güvenlik ve sağlık işaretleri,
- ğ) Kişisel koruyucu donanım kullanımı,
- h) İş sağlığı ve güvenliği genel kuralları ve güvenlik kültürü,
- ı) Tahliye ve kurtarma

konularına göre dağıtımında işyerinde yürütülen faaliyetler esas alınır. Eğitim sürelerinin bütün olarak değerlendirilmesi esas olmakla birlikte dört saat ve katları şeklinde işyerindeki vardiya ve benzeri iş programları da dikkate alınarak farklı zaman dilimlerinde de değerlendirilebilir.

5- ÇALIŞANLARIN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ YERİNE GETİRMEYEN İŞVERENLERE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZASI

Çalışanların eğitimi ile ilgili 6331 sayılı Kanunun 17'nci maddesinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene bu kapsamda 6331 sayılı Kanunun 26'ncı maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi gereğince her bir çalışan için **2015 yılında 1.233,00 TL** idari para cezası uygulanmaktadır. İdari para cezaları 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "İdari para cezası" başlıklı 17'nci maddesi gereğince, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun

mükerrer 298'inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanmakta olup bu şekilde idarî para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmamaktadır.

6- SONUÇ

İş sağlığı ve güvenliği kapsamında çalışanlara eğitim verilmesinde işverenlerin işyeri tehlike sınıflarına göre verilmesi zorunlu olarak belirlenmiş eğitim saatlerine uygun eğitim vermeleri gerekmektedir. Özellikle Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile belirlenmiş eğitim konularına riayet edilmesi gerekmektedir birlikte eğitim konularının dağıtımına işyerinde yürütülen faaliyetler dikkate alınarak belirleme yapılması hem yasal zorunluluğu karşılayacak hem de çalışanlar açısından eğitimin verimli olarak geçmesine katkı sağlayacaktır.

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kapsamında eğitimlerine ilişkin eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, eğitim süreleri ile eğitim konularının belirlenmesi, konuların dağılımı, eğitimler için uygun yer, araç ve gereçlerin temin edilmesi, çalışanların bu programlara katılması, program sonunda katılanlar için katılım belgesi düzenlenmesi hususlarına işverenler tarafından titizlikle uyulması idari para cezasına maruz kalmalarının önüne geçilmesini de sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- KARAKOÇ, M. "6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanununa Göre İşverenin Eğitim Verme Yükümlülüğü", İSMMMO Mali Çözüm, Mayıs-Haziran 2013
- www.mevzuat.gov.tr
- www.calisma.gov.tr

